

Η Αρετή της Διάκρισης (Βασίλειος Γκρίλλας, Θεολόγος, ΜΑ Θεολογίας)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)



«και αναστάς ο αρχιερέύς εις το μέσον επηρώτα τον Ιησούν λέγων·

Ουκ αποκρίνη ουδέν; τι ούτοί σου καταμαρτυρούσιν;

ο δε εσιώπα και ουδέν απεκρίνατο»

(Μρκ. 14, 60-61)

Οι Πατέρες της Εκκλησίας, διαρκώς τονίζουν στον Ορθόδοξο Χριστιανό, την μεγάλη αρετή της διάκρισης. Ουσιαστικά πρόκειται για το χάρισμα που συγκρατεί την ισορροπία στην ζωή του Χριστιανού [1].

Ο άνθρωπος της διακρίσεως γίνεται παράδειγμα στον πλησίον, γιατί δύναται αγόγγυστα να σηκώνει τον Σταυρό του με ανοχή και υπομονή. Μέσα σε αυτή την αγιοπνευματική καρτερία γίνεται ειρηνοποιό πρόσωπο στην κοινωνία με κάθε αδελφό. Ουσιαστικά έτσι εμπνέοντας αρετές, θεραπεύει.



Ο έχων διάκριση γνωρίζει αν θα μιλήσει, τι θα πει, πότε θα μιλήσει, γιατί θα μιλήσει και πόσο θα πει [2]. Παράλληλα είναι ο καλύτερος γνώστης της σιωπής [3] που απορρέει από την κατά Θεόν ησυχία την οποία βιώνει [4]. Η σιωπή είναι σε πολλές περιπτώσεις αγία, αν περπατά στα χνάρια της σιωπής που περπάτησε ο λόγος του Χριστού πριν το πάθος: *«ο δε εσιώπα και ουδέν απεκρίνατο»* [5]. Από αυτά είναι κατανοητό πως η διάκριση στην σύστασή της αποτελεί, εν Αγίω Πνεύματι, το αντιστάθμισμα ανάμεσα στο λόγο και στη σιωπή [6].

Η διάκριση παρουσιάζεται μόνο με το παράδειγμα του ανθρώπου που αξιώνεται αυτής της αγιοπνευματικής ευλογίας. Διεγείρει δε, την ψυχή του πλησίον αδελφού μόνο για το αγαθό, χωρίς να φορτώνει τον αδύνατο με φορτίο δυσβάσταχτο. Αποδεικνύει τον άνθρωπο σεμνό, χαμογελαστό, με μετρημένη την διάθεση για αστεία. Η διάκριση φαίνεται στον ευπροσήγορο λόγο για τον συνάνθρωπο, στην ζεστή ματιά, στον ιλαρό λόγο, στην αγάπη που αγαπά με τα χέρια πίσω. Σε αυτό το περιβάλλον ο άνθρωπος βιώνει την αλήθεια αποδιώχνοντας κάθε ίχνος ψεύδους από την ζωή του [7]. Έτσι, γεννά την ειρήνη, την αγάπη, την ελπίδα, το φως, την χαρά και κυρίως την κοινωνία με τον πλησίον αδελφό και το Θεό, έχοντας αποβάλλει κάθε καρπό υπερηφάνειας που αποδιώχνει τις δωρεές του Αγίου Πνεύματος από την ζωή του ανθρώπου [8].

Η απουσία διάκρισης γεννά την υπερβολή, τον φανατισμό, την ένοχη σιωπή, την άδικη κατάκριση [9], την φοβική άτακτη οπισθοχώρηση από το δρόμο που άγει στην Βασιλεία του Θεού, την δειλία, την βραδύτητα του πνεύματος, την εμμονή, την στείρα και μη καρποφόρα ζωή, ουσιαστικά γεννά την μνησικακία προς τον

συνάνθρωπο και το Θεό [10]. Στην ουσία δηλαδή στερεί στον ανθρώπινο νου και στην ανθρώπινη φύση την σωφροσύνη [11].

Η πνευματική ζωή δεν οικοδομείται σε συνταγές εύκολες και άμοχθες. Δεν υπάρχουν μαγικά ξόρκια για την απόκτηση πνευματικότητας εν Χριστώ και κατά Χριστώ. Στην ζωή του Χριστιανού δεν λύνονται αμέσως όλα τα προβλήματα χωρίς προσωπικό κόστος. Ακόμα, δεν είναι εφικτή η μαρτυρία της πίστης στον Χριστό χωρίς το κόστος της ομολογίας. Αυτό διδάσκουν οι Πατέρες και σε αυτό πρέπει να στεκόμαστε, περπατώντας με διάκριση, μέσα από επίπονο και επίμονο αγώνα, στην κατά Θεόν τελείωση. Ακηδία και κατά Θεόν προκοπή δεν πορεύονται ποτέ μαζί [12]. Κάθε προσπάθεια οικοδόμησης της πνευματικής ζωής σε συνταγές δεν αποτελεί τίποτα περισσότερο από εγωκεντρικές συμπεριφορές άρρωστης υπερηφάνειας του ατόμου [13].

Παραπομπές:

[1] Ιωάννου του Σιναΐτου, Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Εικοστός Έκτος, Περί διακρίσεως, PG 88,1013, «Διάκρισίς εστιν εν μεν τοις εισαγομένοις, η των καθ' έαυτούς αληθής επίγνωσις· εν τοις δε μέσοις η το κυρίως αγαθόν εκ του φυσικού, και του εναντίου απταίστως διακρίνουσα νοερά αίσθησις· εν τοις δε τελείοις, η δια θείας ελλάμπσεως ενυπάρχουσα γνώσις, ήτις και τα εν άλλοις σκοτεινώς ενυπάρχοντα τω εαυτής λύχνω κατα φωτίζειν ισχύουσα. Η τάχα καθολικώς τούτο και έστι, και γνωρίζεται διάκρισις, η του θείου θελήματος ασφαλής κατάληψις εν παντί καιρώ, και τόπω, και πράγματι, ήτις ενυπάρχει μόνοις τοις καθαροίς τη καρδία, και τω σώματι, και τω στόματι.».

[2] Ιωάννου του Σιναΐτου, Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Ενδέκατος, Περί πολυλογίας και σιωπής, PG 88, 852, «Πολυλογία εστί κενοδοξίας καθέδρα, δι' ής εαυτήν εμφανίζειν και αναπομπεύειν πέφυκε. Πολυλογία εστίν αγνωσίας τεκμήριον, καταλαλιάς θύρα, ευτραπείας χειραγωγός, ψεύδους υπουργός, κατανύξεως διάλυσις, ακηδίας κλήτωρ, ύπνου πρόδρομος, συννοίας σκορπισμός, φυλακής αφανισμός, θέρμης ψυχρηστήριον [ψυκτήριον, αΙ. ψυχριστήριον], προσευχής αμαύρωσις.».

[3] Ιωάννου του Σιναΐτου, Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Ενδέκατος, Περί πολυλογίας και σιωπής, PG 88, 852, «σιωπή εν γνώσει· μήτηρ προσευχής, αιχμαλωσίας ανάκλησις, πυρός φυλακή, λογισμών επίσκοπος, σκοπός πολεμίων, πένθους δεσμωτήριον, δακρύων φίλη, θανάτου μνήμη».

εργάτης, κολάσεως ζωγράφος, κρίσεως φιλοπράγμων, αδημονίας υπουργός, παρρησίας έχθρα, ησυχίας σύζυγος, φιλοδιδασκαλίας αντίπαλος, γνώσεως προσθήκη, θεωρημάτων δημιουργός, αφανής προκοπή, λεληθυία ανάβασις. Ο επιγνούς παραπτώματα, εκράτησε γλώσσης· ο δε πολύλογος ούπω επέγνω εαυτόν ως δει. Ο σιωπής φίλος προσεγγίζει Θεώ, και λεληθότως συνομιλών φωτίζεται παρά του Θεού. Ιησού σιωπή ενέτρεψε Πιλάτον, και ανδρός ησυχία φωνής κατήργησε κενοδοξίαν.»

[4] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Ενδέκατος, Περί πολυλογίας και σιωπής*, PG 88, 852-853, «Ο αγαπήσας ησυχίαν, απέκλεισε στόμα, ο δε χαίρων ταις προόδοις, υπό του πάθους εκ της κέλλης διώκεται. Ο γνους οσμήν πυρός υψίστου, ως μέλισσα καπνόν, ανθρώπων φεύγει σύνοδον· την μεν γαρ ο καπνός διώκει· τω δε ανθρώπων σύνοδος αντιπράττει. Ολίγων λίαν το ύδωρ άφρακτον κωλύειν· ολιγωτέρων δε στόμα ακρατές δαμάσαι.»

[5] Μρκ. 14,61.

[6] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Όγδοος, Περί αοργησίας και πραότητος*, PG 88, 828, «Αρχή μεν αοργησίας, σιωπή χειλέων εν ταραχή καρδίας· μεσότης δε σιωπή λογισμών εν ψιλή ταραχή ψυχής· τέλος δε πεπηγμένα γαλήνη εν πνοή ανέμων ακαθάρτων. Οργή εστιν υπόμνησις κεκρυμμένου μίσους, ήγουν μνησικακίας.».

[7] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Δωδέκατος, Περί ψεύδους*, PG 88,853-854, «Γέννημα μεν σιδήρου και λίθου πυρ· γέννημα δε πολυλογίας και ευτραπελίας ψεύδος. Ψεύδός εστιν αγάπης αφανισμός· επιορκία δε Θεού άρνησις. Μηδείς των ευφρονούντων μικράν τινα την του ψεύδους αμαρτίαν είναι υπονοήσει· φοβερά γαρ υπέρ πάντα αποφάσει κατά τούτου το πανάγιον Πνεύμα εχρήσατο. Ει απολείς πάντας τους λαλούντας το ψεύδος, ως φησιν ο Δαυίδ προς τον Θεόν, τι λοιπόν πείσονται οι μεθ' όρκων το ψεύδος συρράπτοντες; Είδόν τινας επί ψεύδει σεμνυνομένους, και δι' ευτραπελίας, και αργολογίας γελοία εξυφαίνοντας· και τα των προσακρωμένων πένθη ελεεινώς εξαφανίζοντας»

[8] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Εικοστός Δεύτερος, Περί υπερηφανείας*, PG 88,965, «Υπερηφανία εστί Θεού άρνησις, δαιμόνων εύρημα, εξουδένωσις ανθρώπων, κατακρίσεως μήτηρ, επαίνων απόγονος, ακαρπίας τεκμήριον, βοηθείας Θεού φυγαδευτήριον,

εκστάσεως πρόδρομος, πτωμάτων πρόξενος, επιληψίας υπόθεσις, θυμού πηγή, υποκρίσεως θύρα, δαιμόνων στήριγμα, αμαρτημάτων φύλαξ, ασπλαγχνίας πρόξενος, συμπαθείας άγνοια, λογοθέτης πικρός, δικαστής απάνθρωπος, Θεού αντίπαλος, βλασφημίας ρίζα, αρχή υπερηφανίας».

[9] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Δέκατος, Περί καταλαλιάς, PG 88, 845*, «Καταλαλιά εστιν αποκύημα μίσους· λεπτή νόσος, παχεία, κεκρυμμένη και λανθάνουσα βδέλλα, αγάπης εκδαπανώσα και εξαφανίζουσα αίμα· αγάπης υπόκρισις· καρδίας ρύπου και βάρους πρόξενος· αφανισμός αγνεΐας.»

[10] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Ένατος Περί μνησικακίας, PG 88, 840*, «Μνησικακία εστί θυμού κατάληξις, αμαρτημάτων φύλαξ, δικαιοσύνης μίσος, αρετών απώλεια, ιός ψυχής, σκώληξ νοός, προσευχής αισχύνη, δεήσεως εκκοπή· αγάπης αλλοτρίωσις, ψυχής ήλος πεπηγώς, ανώδυνος αίσθησις εν ηδύτητι πικρίας αγαπωμένη, διηνεκής αμαρτία, άϋπνος παρανομία, κάθωρος κακία.Εν και τούτο σκοτεινόν, και αηδές πάθος, λέγω δη το της μνησικακίας των γεννωμένων και ου γεννώντων, η και γεννώντων καθέστηκεν· όθεν περί αυτού ου πλείστα λέγειν βουλόμεθα.»

[11]Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Δέκατος Πέμπτος, Περί αγνεΐας, PG 88,880*, «Σωφροσύνη εστίν καθολική πασών των αρετών επωνυμία. Σώφρων εστίν ο εν αυτοίς τοις ύπνοις μηδεμίαν κίνησιν της προσούσης αυτώ καταστάσεως αισθόμενος· σώφρων εστίν, ο τελείαν αναισθησίαν επί διαφορά σωμάτων δια παντός κτησάμενος. Ούτος (881.) κανών και όρος της τελείας και πανάγνου αγνεΐας, το ωσαύτως επ' εμψύχοις τε και αψύχοις, λογικούς τε και αλόγοις διακεΐσθαι.».

[12] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Δέκατος Τρίτος, Περί ακηδίας, PG 88,857*, «Ακηδία εστί πάρεσις ψυχής, και νοός έκλυσις, ολιγωρία ασκήσεως, μίσος του επαγγέλματος, κοσμικών μακαρίστρια, Θεού διαβλήτωρ, ως ασπλάγχνου και αφιλανθρώπου, ατονία ψαλμωδίας, εν προσευχή ασθενούσα, εν διακονία σιδηρά, εν εργοχείρῳ άοκνος, εν υπακοή δόκιμος».

[13] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Εικοστός Δεύτερος, Περί υπερηφανείας, PG 88, 965*, «Υπερηφανία εστί πλούτου και ιδρώτων απώλεια· εκέκραξαν, και ουκ ην ο σώζων, πάντως, ότι μεθ' υπερηφανίας· εκέκραξαν προς Κύριον, και ουκ εισήκουσεν αυτών,

πάντως, ότι τας αιτίας καθ' ὧν ἠύχοντο, οὐκ απέκοπτον.».

Το γεγονός ότι καρπός της διάκρισης είναι η Κοινωνία, είναι αυταπόδεικτο στον χαρισματικό άνθρωπο. Ο σύγχρονος κόσμος βιώνει έντονο πρόβλημα στις διαπροσωπικές -όπως αναφέρονται- σχέσεις. Τούτο το βασανιστικό πρόβλημα, στον κεκτημένο διακρίσεως άνθρωπο δεν υφίσταται καθόσον δεν υπάρχει ίχνος κενοδοξίας στην ζωή του[14]. Ο λόγος είναι ένας και μοναδικός: έχει ξεφύγει από τις διαπροσωπικές σχέσεις και βιώνει απόλυτα προσωπική σχέση με τον κάθε πλησίον είτε είναι αδελφός είτε είναι εχθρός. Ο έχων διάκριση επίσταται πως η σχέση με τον συνάνθρωπο, με την κάθε εικόνα του Θεού, χρειάζεται κατανόηση, πλησίασμα και άγγιγμα. Χρειάζεται ευγένεια, συνεργασία, κατανόηση και καταδεκτικότητα. Σαφώς δε, γνωρίζει πως τίποτα από αυτά δεν είναι εφικτό αν δεν υπάρχει πνεύμα θυσίας υπέρ του άλλου[15].



Σήμερα ο άνθρωπος επιχειρεί στην ουσία να αυτοπροσδιοριστεί μέσα από την αντίδραση. Ασκεί πιέσεις σε ανελεύθερες προς τους πλησίον τακτικές, με στόχο τον προσδιορισμό του. Έτσι, μέσα από μια πρακτική ανελεύθερου εξαναγκασμού προς τον άλλον, αποδεικνύεται αφιλάδελφος[16]. Ο έχων διάκριση βρίσκεται σε καταλλαγή με τον εαυτό του και δεν αντιδρά όχι επειδή αδυνατεί, αλλά διότι στην κατά Θεόν ζωή που έχει επιλέξει, διακρίνει πως αν αντιδράσει θα φέρει τον πλησίον σε κατάσταση οργής[17] και άρα θα τον απομακρύνει ακόμα περισσότερο από την κατά Θεόν τελείωση[18]. Γι' αυτό πολλές φορές η διάκριση σιωπά τόσο δυνατά που σκίζει τον απόηχο της αμαρτίας και όταν αποφασίσει να μιλήσει ξεκινά πάντα με το «Κύριε Ελέησον με τον αμαρτωλό». Τούτο διότι η διάκριση επιβάλλει

την αγάπη, ως το ουσιαστικότερο μέτρο κοινωνίας[19].

Σε αυτό το περιβάλλον εκμηδενίζονται οι υπερβολές στην βάση της αρετής της ταπείνωσης[20]. Της ταπείνωσης που διακρίνεται αυτοτελής και ουσιαστική ως βιωματικός κανόνας ζωής, απαλλαγμένος από κάθε άλλο στοιχείο που περιβάλλεται το ψευδο-πρόσχημα μιας ψευδο-ταπείνωσης αποπροσανατολίζοντας από την πορεία της θέωσης[21]. Η κάθε υπερβολή εκτρέπει τον άνθρωπο γιατί εγωκεντρικά απομακρύνει την ψυχή από την ταπείνωση και χωρίς ταπείνωση δεν γίνεται να υπάρξει εφαρμογή του θείου θελήματος, εφόσον το ίδιο θελήμα του ανθρώπου θεοποιείται στον ατομικό εγωισμό. Τούτο, διότι χάνεται στον άνθρωπο ο αγνός λογισμός που συγκατατίθεται εξ' ολοκλήρου στο θείο θέλημα, μέσα από μια ανούσια συγκατάβαση στην κτιστότητα[22].

Ο άνθρωπος της διάκρισης απαλλάσσεται από αυστηρότητες γιατί είναι γνώστης πως η μετάνοια, η συγχωρητικότητα και η αγάπη είναι δώρα Θεού που υπερβαίνουν την αμαρτία ανώδυνα, ανεπαίσχυντα και ειρηνικά, διασφαλίζοντας πάντα αγαθή απολογία ενώπιον του Θεού. Με αυτή την λογική η διάκριση δεν παράγει πόνο, δεν φανερώνει τιμωρίες, δεν οδηγεί σε πνευματική κόπωση, δεν επιδεινώνει την όποια κακώς κείμενη κατάσταση. Ουσιαστικά η διάκριση σώζει και δεν κολάζει, αναγνωρίζοντας ότι όλοι οι άνθρωποι είναι πλάσματα Θεού[23] που ο ευσεβής, θεοφιλής και εγκρατής Χριστιανός οφείλει να τα τιμά ως εικόνες Θεού[24].

Η αγωνία απόκτησης αρετών, ο εγωκεντρικός στόχος μιας κατ' ανάγκην τελείωσης, η αρρωστημένη ακατάστατη πορεία στην πνευματική ζωή, παρουσιάζουν τον χριστιανό σε έναν ατομικό αυτοσκοπό, που διασπά την κοινωνία με τον πλησίον και τον Θεό. Ουσιαστικά στις περιπτώσεις αυτές, ο άνθρωπος στηριζόμενος στις δικές του δυνάμεις, απομακρύνεται από την σωτηριολογική έννοια της πίστης, καθόσον ξεχνά να αποθέσει την ζωή του στην Πρόνοια του Θεού. Η διάκριση σε αυτόν τον παραλογισμό είναι το λογικό αντιστάθμισμα κοινωνίας με το Λόγο, που απομακρύνει τον άνθρωπο από τον όλεθρο της στείρας και αντιπαραγωγικής πνευματικής ζωής[25].

Παραπομπές:

[14] Ιωάννου του Σιναΐτου, Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Εικοστός Πρώτος, Περί κενοδοξίας, PG 88,948, «Κενοδοξία εστί κατά μεν το είδος φύσεως εναλλαγή, και ηθών διαστροφή, και παρατήρησις μέμψεως· κατά δε την ποιότητα, καμάτων σκορπιστήριον, ιδρώτων απώλεια, θησαυρού

επιβουλή, απιστίας έκγονος, υπερηφανίας πρόδρομος, εν λιμένι ναυάγιον, εν άλωνι μύρμηξ, λεπτός μεν υπάρχων, παντί δε καμάτω και καρπώ επιβουλεύων· αναμένει μύρμηξ τελεσθήναι τον σίτον, και κενοδοξία συναχθήναι τον πλούτον. Ο μεν γαρ χαίρει ίνα κλέψη, η δε ίνα σκορπίση· πνεύμα απογνώσεως χαίρει θεωρούν πληθυνομένην κακίαν· πνεύμα δε κενοδοξίας πληθυνομένην αρετήν· θύρα γαρ του προτέρου τα πλήθη των τραυμάτων· του δε δευτέρου, ο πλούτος των καμάτων».

[15] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ*, Λόγος Όγδοος, Περί αοργησίας και πραότητος, PG 88, 832-833, « Αρχή της μακαρίας ανεξικακίας εν πικρία και οδύνη ψυχής τας ατιμίας καταδέχεσθαι. Μεσότης δε αλύπως εν ταύταις διακείσθαι· τελείωσις δε, είπερ και έστιν, ως ευφημίας ταύτας λογίζεσθαι. Χαίροις ο πρότερος, έρρωσο ο δεύτερος, μακάριος εν Κυρίω και αγαλλιώ ο τρίτος· ελεεινόν επεσημηνάμην εν οργίλοις θέαμα, εξ οιήσεως λεληθότως αυτοίς συμβαίνον, οργιζόμενοι γαρ δια την ήτταν, πάλιν ωργίζοντο· και πτώματι πτώμα εκδιωκόμενον ορών εθαύμαζον· και αμαρτίαν αμαρτία διεκδικούντας ηλέουν θεώμενος, και δαιμόνων πανουργίαν εκπληττόμενος, της εαυτού ζωής μικρού δειν απεγίνωσκον».

[16] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ*, Λόγος Ένατος, Περί μνησικακίας, PG 88,843-844, «Εστερήθη οικτιρμών· εις πόνους και ιδρώτας δια συγχώρησιν εαυτούς τινες εκδεδώκασιν· αμνησίκακος δε ανήρ προκατελάβετο τούτους· είπερ άφετε συντόμως, και αφεθήσεται ημίν πλουσίως· της γνησίας η αμνησικακία τεκμήριον· ο δε ταύτην κατέχων, και μετανοείν δοκών, όμοιός εστι τω καθ' ύπνους τρέχειν δοκούντι. Είδον μνησικάκους περί αμνησικακίας· άλλοις μνησικάκοις παραινέσαντες και τους οικείους λόγους εντραπέντες, του πάθους επαύσαντο. Μηδείς ψιλόν πάθος την εσκοτισμένην ταύτην υπονοήσοιτο· πέφυκε γαρ πολλάκις και μέχρι των πνευματικών ανδρών επεκτείνεσθαι».

[17] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ*, Λόγος Ένατος, Περί μνησικακίας, PG 88,841, «Ο παύσας οργήν ανείλε μνησικακίαν· του γαρ πατρός ζώντος τεκνογονία γίνεται· ο κτησάμενος αγάπην, εξενίτευσε μήνιδος· ο δε εχθραίνων, κόπους ακαίρους εαυτώ συναθροίζει· τράπεζα απρόσεκτος μήτηρ παρρησίας, και δια θυρίδος αγάπης εισπηδήσει γαστριμαργία».

[18] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ*, Λόγος Όγδοος, Περί αοργησίας και πραότητος, PG 88,828, « Οργή εστιν επιθυμία κακώσεως

του παροξύνοντος. Οξυχολία εστίν ἑξαψις καρδίας αχρόνως γινομένη. Πικρία εστίν ανήδονος κίνησις εν ψυχῇ συγκαθημένη. Θυμός εστιν ευμετάβολος κίνησις ηθών, και ψυχῆς ασχημοσύνη.».

[19] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ*, Λόγος Εικοστός Πρώτος, Περί κενοδοξίας, PG 88,948, «Ὅταν ακούσης ὅτι ο πλησίον σου και ο φίλος ελοιδόρησέ σε απόντα, η παρόντα, τότε την αγάπην ένδειξαι επαινέσας αυτόν· μέγα το αποσείσασθαι εκ της ψυχῆς έπαινον ανθρώπων· μέizon δε, έπαινον δαιμόνων. Ταπεινοφροσύνην έδειξεν, ουχί εαυτόν ευτελίζων (πως γαρ εαυτόν ου βαστάσει;) αλλ ὁ παρ έτέρου ονειδισθείς, και την αγάπην αυτού μη μειώσας. Επεσημεινάμην τον της κενοδοξίας δαίμονα λογισμούς αδελφώ υποβάλλοντα, και ετέρω τούτους αποκαλύψαντα, κακείνω τα εγκάρδια αυτού ειπείν παρασκευάσαντα, και ως προγνώστην λοιπόν τούτον μακαρίζοντα. Έστι δε ὅτε και αυτών των του σώματος μελών εφαιπτόμενος παλμούς ποιείν ο ανόσιος πέφυκεν».

[20] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ*, Λόγος Εικοστός Πέμπτος, Περί ταπεινοφροσύνης, PG 88, 996, «Ταπείνωσίς εστι βασιλείας πύλη, τους πλησιάζοντας εισάγουσα. Δια ταύτης οίμαι τον Κύριον ειρηκέναι τον εισιόντα, ὅτι και εισελεύσεται και εξελεύσεται αφόβως εκ του βίου, και νομήν ευρήσει, και χλόην εν τω παραδείσῳ· πάντες ὅσοι ήλθον δι' ετέρας εν τω σχήματι, κλέπται εισί της εαυτών ζωῆς και λησταί. Συζητούντες εαυτούς οι καταλαβείν βουλόμενοι, μη διαλίπωμεν, καν εν αισθήσει ψυχῆς τον πλησίον πάντα προύχειν ημών οιώμεθα εγγύς το έλεος».

[21] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ*, Λόγος Εικοστός Πέμπτος, Περί ταπεινοφροσύνης, PG 88, 996, «Άλλο συντριμμός, και άλλο επίγνωσις, και άλλο ταπείνωσις. Συντριμμός εστι πτώματος γέννημα. Ο γαρ πίπτων συντρίβεται και απαρρησίαστος εν προσευχή μετ' επαινουμένης αναιδείας παρίσταται, ράβδω ελπίδος ως συντεθλασμένος επιστηριζόμενος, και εν αυτή τον κύνα της απογνώσεως διώκων. Επίγνωσίς εστιν ασφαλῆς των οικείων μέτρων, και ψιλών πταισμάτων αρέμβαστος μνήμη και κατάληψις. Ταπείνωσίς εστι διδαχή Χριστού νοερά νοητώς τοις καταξιουμένοις εν τω ταμείῳ της ψυχῆς θαλαμευομένη, και λόγοις αισθητοίς ούσα απρόσιτος».

[22] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ*, Δέκατος Πέμπτος, Περί αγνείας, PG 88, 880, «Αρχή μεν αγνείας ασυγκατάθετος λογισμός, και ανείδωλοι δια χρόνων εκκρίσεις. Μεσότης αγνείας, φυσικαί κινήσεις επί

πλήθει βρωμάτων, και μόνων ανειδώλως συνιστάμεναι, και ρεύσεως απηλλαγμέναι. Τέλος δε, νέκρωσις σώματος προθανόντων λογισμών.

[23] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ*, Πρώτος, Περί αποταγής, PG 88, 632, «Πάντων των προαιρουμένων ο Θεός πάντων η ζωή· πάντων η σωτηρία πιστών, απίστων· δικαίων, αδίκων· ευσεβών, ασεβών· απαθών, εμπαθών· μοναχών, κοσμικών· σοφών, ιδιωτών· υγιών, ασθενών· νέων, προβεβηκότων. Ὡσπερ φωτός χύσις, και ηλίου θέα, και αέρων εναλλαγή, και αλλοίωσις ουκ ἔστιν· Και τούτο δε ποιῶν ο Θεός πολλάκις «Ου γαρ προσωποληψία παρά Θεῷ». Ασεβής εστιν, φύσις λογική, θνητή, εκουσίως την ζωὴν αποφεύγουσα, και τον οικεῖον Ποιητὴν, τον αεί ὄντα, ουκ ὄντα λογιζομένη.»

[24] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ*, Πρώτος, Περί αποταγής, PG 88, 632, «Χριστιανός εστιν, μίμημα Χριστοῦ κατά το δυνατόν ανθρώπων, λόγοις, και ἔργοις, και εννοία εις την αγίαν Τριάδα ορθῶς και αμέμπτως πιστεύων. Θεοφιλής εστιν ο πάντων των φυσικῶν και αναμαρτητῶν εν μετουσία υπάρχων· και των κατά δύναμιν αγαθῶν μη αμελών. Εγκρατής εστιν ο εν μέσω πειρασμών, και παγίδων, και θορύβων απηλλαγμένου τρόπους πάση δυνάμει μιμείσθαι φιλονεικῶν.

[25] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ*, Λόγος Εικοστός Πέμπτος, Περί ταπεινοφροσύνης, PG 88, 1000, «ο ταπεινόνους πάντοτε το εαυτοῦ θέλημα ως πλάνον βδελύττεται· και εν τοις αιτήμασιν αὐτοῦ τοις προς Κύριον, πίστει αδιστάκτω τα προσήκοντα μανθάνειν, και υπακούειν πέφυκεν· ου τη πολιτεία προσέχων των διδασκάλων· αλλά Θεῷ αναθείς την μέριμναν, τῷ και δι' ὄνου ἐπὶ του Βαλαάμ τα χρειώδη διδάξαντι. Καν ἅπαντα ο τοιούτος εργάτης κατά Θεόν και ποιή, και νοή, και φθέγγηται, ουδ οὕτως εαυτῷ αποδίδωσι· σκόλοψ και βάρος τῷ ταπεινῷ το οικειόπιστον· ὥσπερ τῷ υπερηφάνῳ το ετερόλεκτον».

Κάθε πράξη του Ορθόδοξου Χριστιανού, για να είναι σωτηριώδης πρέπει να γίνεται με διάκριση καρποφόρας πνευματικής αναβίβασης [26]. Για παράδειγμα: Ο ίδιος ο Χριστός ἔθεσε αὐτό το μέτρο ἀκόμα και για την μείζονα ἀρετή της ἀγάπης. Εντέλλεται «ἀγαπήσεις τον πλησίον σου ὡς σεαυτόν»[27]. Ακόμα δηλ. και η ἀγάπη δηλώνεται μέσα ἀπὸ τον κανόνα της διάκρισης του «ὡς σεαυτόν», μήτε λιγότερο, μήτε περισσότερο. Κατ' αὐτὴν την λογική δεν μπορεί ο ἄνθρωπος να φθάσει ἀσφαλῶς στο μέτρο οποιασδήποτε ἀρετῆς, αν στην πνευματική του προσπάθεια ἀπουσιάζει η διάκριση. Αντίθετα, κάθε πράξη που γίνεται ἀδιάκριτα, ἀκόμα και αν ἔχει καλὸ ἀποτέλεσμα δεν οδηγεί σε πνευματική ἀνάταση, γιατί στερεΐται του

πραγματικού σκοπού, που είναι η δοξολογία του Θεού, μέσα από την ορθοπραξία της βιωματικής και ευσεβούς πίστης. Το ακόμα χειρότερο που μπορεί να αντιμετωπίσει ο άνθρωπος, είναι να αποκτήσει το πάθος της μανιακής καταδίωξης της αγιότητας μέσα από την στέρηση της διάκρισης που υπαγορεύει ότι, κανένας δεν καθίσταται άγιος επειδή το θέλει ο ίδιος, αλλά επειδή το επιτρέπει ο Θεός.



Σε τέτοιες περιπτώσεις, η «πνευματική πορεία» γίνεται ατέρμονος δρόμος, χωρίς προορισμό ουσίας καθόσον το ψυχικό πάθος οδηγεί σε δαιμονική κατάσταση[28], εφόσον ο μη έχω διάκριση αδυνατεί να ξεχωρίσει την απόσταση μεταξύ του άκτιστου Θεού και της κτιστής πραγματικότητας που τον περιβάλλει, θεωρώντας πως τα πάντα βρίσκονται στο έλεγχο της άκρατης πνευματικής λογοκρατίας του. Τούτο ερμηνεύει και την φαυλότητα που παρατηρείται πολλές φορές από ανθρώπους που αυτοαναγνωρίζονται ως μέλη της Εκκλησίας του Χριστού, αλλά δεν ανήκουν ουσιαστικά σε αυτήν, εφόσον λόγω ελλείψεως της αρετής της διάκρισης, παρουσιάζουν κατά περίπτωση, φθόνο, μνησικακία, πονηρία, αναισθησία και όλα τα λοιπά που τόσο όμορφα ο Απόστολος Παύλος στην Α΄ Προς Τιμόθεον επιστολή του καταγράφει, μέσα από μια πλήρη ανυπακοή στην θεϊκή βούληση κατ' αντίθεση προς την υπακοή που οφείλει ο Χριστιανός στις επιταγές του ευαγγελικού λόγου[29].

Όταν ο άνθρωπος καταπιέζεται να αγιάσει αγνοώντας την αρετή της διάκρισης, παράγει φθορά στον εαυτό του και στους άλλους. Γίνεται ακραίος, νευρικός, επιπόλαιος, ρηχός, πρόχειρος και σαφώς σε αυτή την κατάσταση το αποτέλεσμα της πνευματικής ζωής του δεν είναι αίσιο.

Στον άνθρωπο που απουσιάζει η διάκριση φανερώνεται μια ανεξέλεγκτη ζωή[30]. Αντιθέτως ο διακρίσεως κεκτημένος Ορθόδοξος Χριστιανός, αναβιβάζεται διαρκώς και ακάματα, στην οδό της κατά Θεόν τελείωσης, με καθαρή καρδιά, πάντα νικητής σε αυτό το δρόμο, σπουδάζοντας διαρκώς, και με επίγνωση Θεού, την δια της αγάπης εφαρμογή της Πίστεως στην κοινωνία Θεού και ανθρώπων. Αυτός ο Χριστιανός προγεύεται της Βασιλείας των Ουρανών διότι πορεύεται πρόθυμα και βιωματικά «εις το όρος Κυρίου· και εις τον οίκον του Θεού ημών»[31].

Παραπομπές:

[26] Ιωάννου του Σιναΐτου, Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Εικοστός Πέμπτος, Περί ταπεινοφροσύνης, PG 88, 1000, «Η μεν ακαρπία φύσει εις ύψος τους των λεγομένων κίτρων κλάδους ανυψούν πέφυκε· κατακαμφθέντες δε θάττον καρποφόροι γίνονται. Ο νουνεχώς γνους επίσταται».

[27] Ματθ. 19,19.

[28] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Δέκατος, Περί καταλαλίας*, PG 88, 845, «Ἡ αμαρτήσαι ἡμᾶς οἱ δαίμονες προτρέπονται· ἢ μὴ αμαρτήσαντας, τοὺς αμαρτάνοντας κρίνειν· ἵνα δια τοῦ δευτέρου το πρῶτον μολύνωσιν οἱ φόνιοι. Γίνωσκε καὶ τούτο τῶν μνησικάκων καὶ βασκάνων εἶναι τεκμήριον· ὅτι τὰς διδαχάς, ἡ πράγματα, ἡ κατορθώματα ἠδέως καὶ ευχερώς τοῦ πλησίον ψέγουσιν, ὑπὸ πνεύματος μίσους καταβαπτιζόμενοι. Εἰδὼν τινὰς λεληθότως καὶ ἀδημοσιεύτως πάνδεινα διαπράττοντας πταίσματα· καὶ τὴν υπολήψει τῆς εαυτῶν καθαρότητος χαλεπῶς ἐπεμβαίνοντας τοῖς ψιλὰ πταίουσι, καὶ δημοσιευομένοις. Κρίναί ἐστιν τῆς τοῦ Θεοῦ ἀξίας ἀναιδὲς ἀρπαγμός· κατακρίναι δὲ τῆς εαυτοῦ ψυχῆς ὄλεθρος. Ὡσπερ ἡ οἴησις καὶ χωρὶς ἐτέρου πάθους ἀπολέσαι τὸν ἄνθρωπον ἰσχύει· οὕτως καὶ τὸ κρίνειν καθ' ἑαυτὸ καὶ μόνον ἐν ἡμῖν ὑπάρχον τελείως ἀπολέσαι ἡμᾶς δύναται· εἶπερ ὁ Φαρισαῖος ἐκεῖνος ἐκ τούτου καταδεδίκασται».

[29] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Τέταρτος, Περί υπακοῆς*, PG 88, 677, «Υπακοή ἐστὶν ἀρνήσις ψυχῆς οἰκείας παντελῆς δια σώματος ἐπιδεικνυμένη ἐνεργῶς. Ἡ τάχα τὸ ἔμπαλιν, υπακοή ἐστὶ· νέκρωσις μελῶν ἐν ζώσῃ διανοίᾳ. Υπακοή ἐστὶν ἀνεξέταστος κίνησις, ἐκούσιος θάνατος, ἀπερίεργος ζωὴ, ἀμέριμνος κίνδυνος, ἀμελέγητος [ἀμελέτητος] Θεοῦ ἀπολογία· ἀφοβία θανάτου, ἀκίνδυνος πλοῦς, ὑπνούσα οδοιπορία. Υπακοή ἐστὶ μνῆμα θελήσεως, καὶ ἐγερσις ταπεινώσεως· οὐκ ἀντερεῖ, ἡ διακρίνει νεκρὸς ἐν ἀγαθοῖς, ἡ τὸ δοκεῖν πονηροῖς. Ὁ γὰρ θανατώσας αὐτοῦ εὐσεβῶς τὴν ψυχὴν, ὑπὲρ πάντων ἀπολογήσεται. Υπακοή ἐστὶν ἀπόθεσις διακρίσεως ἐν πλούτῳ διακρίσεως, 4. ἀρχὴ μὲν νεκρώσεως, καὶ ψυχῆς θελήματος, καὶ μέλους σώματος πόνος· μεσότης δὲ ποτε μὲν πόνος, ποτὲ δὲ ἀπονία· τέλος δὲ ἀναισθησία λοιπὸν πάσα, καὶ ἀκινήσια πόνου· τότε πονῶν ὁράται, καὶ ἀλγυνόμενος ὁ ζῶν νεκρὸς οὗτος ὁ μακαρίτης, ὅταν εαυτὸν ὀψεται τὸ οἰκεῖον ποιοῦντα θέλημα, δεδοικότα τὴν βασταγὴν τοῦ εαυτοῦ κρίματος».

[30] Ιωάννου του Σιναΐτου, *Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Λόγος Δεύτερος, Περί ἀπροσπαθείας, ἡγουν ἀλυπίας*, PG, 656-657, «πρόσχωμεν εαυτοῖς μήποτε ἐπὶ τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν λέγοντες οδεύειν, τὴν πλατείαν καὶ ευρύχωρον κατέχοντες ἐπλανήθημεν. Στενὴν ὁδὸν ἐμφανίσει σοὶ θλίψις κοιλίας, στάσις παννύχιος, μέτρον ὕδατος, ἄρτου ἔνδεια, ἀτιμίας πόμα καθάρσιον· μυκτηρισμοί, καταγέλωτες, ἐμπαισμοί, ἐκκοπή θελημάτων οἰκείων, προσκρούσεων υπομονή, περιφρονήσεως ἀγογγυσία, ὕβρεων βία, ἀδικούμενον υπομένειν ἰσχυρῶς, καταλαλούμενον μὴ ἀγανακτεῖν, ἐξουδενούμενον μὴ οργίζεσθαι, κατακρινόμενον ταπεινώσαι. Μακάριοι οἱ τὴν ὁδὸν τῶν προειρημένων ὁδῶν πορευόμενοι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶ ἡ

βασιλεία των ουρανών. Ουδείς εν τω ουρανίω νυμφώνι στεφανηφορών ελεύσεται [Α. στεφανηφόρος εισελεύσεται], μη την πρώτην, και δευτέραν, και τρίτην αποταγήν αποταξάμενος· λέγω δη την πάντων πραγμάτων, και ανθρώπων, και γονέων, και την εκκοπτήν του ιδίου θελήματος· και τρίτην αποταγήν της κενοδοξίας, της επακολουθούσης τη υπακοή· Εξέλθετε εκ μέσου αυτών, και αφορίσθητε· και ακαθαρσίας κόσμου μη άπτεσθε [άφησθε], λέγει Κύριος. Τις γαρ παρ' εκείνοις θαύματα πεποίηκε πώποτε; τις νεκρούς ήγειρε; τις δαίμονας απήλασεν; Ουδείς».

[31] Ιωάννου του Σιναΐτου, Ουρανόδρομος Κλίμαξ, Προτροπή επίτομος και ισοδύναμος των δια πλάτους ειρημένων, PG, 1160-1161, «Αναβαίνετε, αναβαίνετε, αναβάσεις προθύμως εν καρδία τιθέμενοι, αδελφοί, του φάσκοντος ακούοντες· Δεύτε, αναβώμεν εις το όρος Κυρίου· και εις τον οίκον του Θεού ημών του καταρτίζοντος τους πόδας ημών ωσεί ελάφου, και επί τα υψηλά ιστώντος, του νικήσαι εν τη οδώ αυτού. Δράμετε, δυσωπώ, μετ' εκείνου του λέγοντος· Σπουδάσωμεν έως ου καταντήσωμεν εις την ενότητα πάντες της πίστεως, και της επιγνώσεως του Θεού εις άνδρα τέλειον εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού, ος τριακονταέτης τη ορωμένη ηλικία βαπτισθείς, τον τριακοστόν βαθμόν εν τη νοερά κλίμακι εκληρώσατο· είπερ η αγάπη εστίν ο Θεός· ω ύμνος, ω κράτος, ω σθένος· ω το πάντων αγαθών αίτιον ένεστι, και ην, και έσται εις αορίστους αιώνας».